

Å RYDDE OPP I KAOSSET

Henrik Vibskovs kameleonaktige tilnærming til kreativitet har hyllet ham som en stjerne på tvers av fag, med en karriere som strekker seg over tjue år. Nå åpner det seg et nytt kapittel for ham som en gang ble kalt «kongen av kaos». Johanna Zanon har tatt en prat med den anerkjente danske skaperen i anledning utstillingen (Please!) Clean Up, Honey ved Lillehammer Kunstmuseum.

– Tanken er å skape en følelse av kaos helt fra begynnelsen av utstillingen i storsalen med en installasjon der betrakterne lurar på hvor de faktisk er. Foto: Victor Jones

Selvhjelps litteraturen er kategorisk: Kaos hjemme eller på kontoret ditt er bevis på kreativitet, om ikke et sikkert utgangspunkt for genierklæring. Henrik Vibskov bekrefter sammenhengen mellom kreativitet og kaos. Så hvorfor i all verden skulle den danske skaperen «rydde opp», som tittelen til hans nyeste utstilling ved Lillehammer Kunstmuseum antyder: *(Please!) Clean up, Honey* – i tillegg til å minne oss på at pseudo-vitenskap ofte tar feil:

– Kurator ved Lillehammer Kunstmuseum Cecilie Skeide brukte kaos som et kuratorisk begrep. Tanken er å skape en følelse av kaos helt fra begynnelsen av utstillingen i storsalen, med en installasjon der betrakterne lurar på hvor de faktisk er. Det gir mening også fordi noen mennesker synes at jeg er kaotisk. Samtidig liker jeg å rydde mye hjemme. Jeg har barn, så det er alltid noe å rydde. Vi har hatt samtaler med barna om opprydding, så i julegave fikk jeg av barna en lapp hvor det sto: «Hei pappa, vi prøver å bli flinkere til å rydde opp». Så tittelen er et samspill mellom kaos og opprydding: *(Vær så snill!), Rydd opp, kjære*.

Så tittelen var ikke spesielt preget av miljø, noe som var min første assosiasjon?

– Nei, men den kan ha mange forskjellige fortolknin-ger. Det kan handle om miljø eller om psykisk helse, kan-

skje også med hensyn til hele greia vi har vært gjennom i de siste årene. Og hvem er honey? Er *honey* meg selv eller noen andre? Tittelen er åpen.

Vibskov er ikke er redd for å vise hvordan det verdslige, det praktiske og det tilfeldige bidrar til kreativt arbeid. Utstillingen viser en blanding av fullførte og nye pro-sjekter. Samtalen mellom Vibskov og Lillehammer Kunst-museum om utvelgelsen av hvilke arbeider utstillingen skulle vise, var rett og slett basert på det som var tilgjen-gelig. Blant annet viser museet flere kostymer for ballett og opera, samt videoer, som for eksempel videoen til forestillingen *A Swan Lake* av Alexander Ekman for Den Norske Operaen, der Vibskov skapte kostymene.

Med stedsspesifikke installasjoner avmystifiserer Vib-skov – nok en gang – den kreative prosessen. Fordi han eksperimenterte med papirskulpturer i andre utstillinger, fikk han forespørsel om å lage en ny papirskulptur. Han benyttet anledningen til å bygge videre på papirets egen-skaper.

– Det blir et papirbrettingsprosjekt i Lillehammer Kunstmuseum, som representerer en byste, dvs. en halv kropp med et helt ansikt. Vi lever i denne nye verdenen hvor alle mulige slags identitetsspørsmål dukker opp. Derfor lurte vi på hva slags kjønn denne bysten skulle

ha? Hva slags hudfarge? Seksualitet? Til slutt var det eneste jeg kunne relatere til gamle, sure, hvite menn. Og de er også en stor del av de som har blitt fremstilt i tradisjonell portrettkunst. Da ble det et papirprosjekt, der byster av eldre, sure og hvite menn måtte brettes 800 ganger.

En annen skreddersydd installasjon, med tittel *Bibliotek av mikroselv*, kaster et nytt lys på identitet.

– Den kom ut av et skummelt mareritt hvor jeg dro til min egen utstilling, et ukjent sted. Det var mange hyller, med forskjellige klesdeler på. Det var noen utfordringer med hvordan folk skulle gå rundt; de gjorde det på feil måte. Og dette var utgangspunktet til installasjonen: Du går inn i et speilrom, som er litt mørkt, med mange hyl-ler. I hyllene finnes det 72 dukker, som – forhåpentlig, om teknologien fungerer – beveger seg rundt som robo-ter. Dukkene har samme kjole på som betrakterne kan kle på seg i utstillingsrommet. De er på en måte portretter av en selv i mikroversjon. Det er litt surrealistisk, skummelt og mørkt, med inspirasjon fra *Blade Runner*. Installasjo-nen appellerer til mange sanser med lyd og lys. Det vil kanskje gi klaustrofobiske følelser.

Mote, kunst og kunnskapssystem

Fra installasjoner og utstillinger til musikk, motedesign, kostymer for ballett og opera, performancer og videoer: det er lettere å nevne hva Vibskov *ikke* har gjort; Det virker som om han kan alt. Fordi praksisen hans er så mangefasettert, er konvensjonelle beskrivelser som «fler-faglig kunstner, avantgarde motedesigner og musiker» utilstrekkelig. Så jeg lurar på om han selv er interessert i å definere hva hans praksis er, med hensyn til kunst, mote og musikk?

– Det er litt vanskelig å beskrive meg selv. Noen gan-ger liker jeg bare å presentere meg selv som et kreativt sinn, uten å bruke «kunstner», «designer» eller «musiker». Jeg tror noen av disse ordene blir veldig luftige eller overeksponerte. Da jeg bodde i New York, ønsket alle å bli kunstnere. «Jeg er en kunstner». Ok, men hva *gjør* du? Hva slags kunst lager du? Hvordan beskriver du kunst? Noen ganger ble jeg lei av at alle skulle være kunstnere. *Ja, dette behovet for å dele praksisen sin inn i ulike felt er merkelig, synes jeg. Hvorfor skulle man måtte forbinde deg med bare mote eller bare kunst?*

– Jeg tror det er viktig for institusjoner som museer, gallerier og akademier på en eller annen måte å sette ting i boks, for kanskje å gjøre det lettere for folk å forstå. Ofte, når jeg forteller hva jeg jobber med uten å bruke disse kategoriene, blir folk veldig forvirret. Men hva gjør du? På ekte? Hvilket fag er du utdannet innenfor? For jeg tror at menneskesinnet trenger å rydde opp informa-sjon, kategorisere og sette den inn i et kunnskapssystem. Det er det som gjør oss til mennesker, antar jeg. Det er kanskje også derfor vi har overlevd i så mange år, et slags overlevelsesinstinkt. Tar jeg det litt for langt?

Neida, eller joda, kanskje. Dette viser i hvert fall Vib-skovs evne til å analysere begrepene han utforsker. Det gjør han også med tid og arbeid, som er viktige temaer, ikke bare i utstillingen ved Lillehammer Kunstmuseum, men også i hans praksis.

Tid, arbeid og forskning

Tid er et gjennomgående tema for Henrik Vibskov.

– Tid generelt sett er spennende – natt, dag, mørke, lys, det er viktig for at vi skal overleve. Det er interes-sant hvordan vi har vært avhengige av tid gjennom hele »

Fra venstre:
Henrik Vibskov, *The Sun Will Shine on the Assembly Line*, 2021.
Henrik Vibskov, *SS20, Stuck Under the Surface*, 2019.
Foto: Victor Jones

Fra venstre:
Henrik Vibskov,
Kostymer for danse- og
konsertperformance
STATE av Ingri Fiksdal,
2016.

Henrik Vibskov, *Face
Wool Explosion*, 2013.

vår historie. Det samme gjelder dyr og andre arter. I den kreative verdenen er det ekstremt høyt tempo. Jeg må levere prosjekter hele tiden. Dette tempoet er latterlig, vil jeg si. Det kommer også av popularitet. Om du treffer spikeren på hodet, går ting fort. Sosialisering er også svært viktig for min praksis. Derfor ble det supervilt da pandemien kom. For da skjønte jeg at alt jeg har gjort de siste tretti årene, er knyttet til sosialt samvær. Hvis du ikke kan sosialisere, er det ingenting som skjer. Musikk, utstilling, mote, alt ble stille en stund. Nå tror jeg at folk virkelig ønsker at den gamle verdenen kommer tilbake så fort som mulig, noe som er veldig skummelt. Det siste halvåret har vært superintens for meg, fordi alle utsatte prosjekter nå plutselig kan gjennomføres. På et tidspunkt følte jeg at man hadde muligheten til å bremse ned, si nei, eller kanskje fokusere litt mer. Men for øyeblikket er det veldig mye ... Kanskje kan det gjøres på en annen måte? Forhåpentlig er det en pendel som vil finne balansen, og situasjonen vil bli litt mer stabil på et tidspunkt.

Vibskovs perspektiv på tid finner et ekko i utstillingen ved Lillehammer Kunstmuseum. På toppen av et åtte meter høyt tårn finnes det et avslappende område, et slags meditasjonsrom med en tre meter bred sofamadrass. Folk *trenger* ikke å meditere her. Han håper heller at det skjer en «visuell meditasjon».

– Etter at betrakterne har beveget seg, som å bestige et fjell, kan de ta en pause når de når toppen, og – forhåpentlig nyte øyeblikket og stillheten. Det er fint å gjøre pusteøvelser, absorbere lyder og bilder uten forstyrrelser. Jeg tror det er viktig for hvordan du kan frembringe ideer eller perspektiver i livet.

Arbeid er et annet sentralt tema i Vibskovs SS22-kolleksjon «The sun will shine on the assembly line». Videoen

ser ut til å være inspirert av fordismens og taylorismes prinsipper for industriell produksjon med vitenskapelig arbeidsdeling av tid og hullkort, veilederen som kontrollerer arbeiderne, repetisjonen av bevegelser, utskiftbarheten av arbeidere som overfører oppgaven sin til neste person på samlebåndet og den gigantiske kjolen med utstående ermer, som ser ut som den har spist opp arbeiderne. Arbeidsforholdene i motebransjen er notorisk dårlige, så hvorfor valgte Vibskov å ha et positivt blikk på det? Eller er det ironisk?

– Det kan også være et håp om at solen skal skinne. Men kolleksjonen er ikke nødvendigvis knyttet til motebransjen. Utgangspunktet var faktisk «kakeindustrien». Ideen var å følge en kake som ble laget fra begynnelse til slutt, med et bord der ting er flyttet rundt, for så å se hvordan folk jobber sammen. Men av flere årsaker måtte vi finne på noe annet. Da valgte vi å jobbe med porselen istedenfor. Enten det er i kakebransjen, porselebransjen eller motebransjen, er det ikke alltid positivt å jobbe sammen; arbeidsvilkår og arbeidsforhold kan være forferdelige. Men gjennom prosessen med å jobbe med et objekt, hvor alle har sin egen kompetanse, sine håndverksverktøy, trenger man solidaritet for å få noe til å skje.

Det slår meg hvordan Vibskovs kolleksjoner, temaene og spørsmålene han tar opp, resonnerer med pågående forskning innenfor fashion studies. Teori om motetid er noe som har stått i sentrum av nyere vitenskapelig debatt, med for eksempel *Fashion in Time* (2020), redigert av Caroline Evans og Alessandra Vaccari. Når det gjelder motearbeid, har jeg selv redigert en spesialutgave om temaet for *International Journal of Fashion Studies* i 2021. Derfor er jeg nysgjerrig på om Vibskov leser forskningspublikasjoner.

– Det gjør jeg egentlig ikke. Uten å analysere for mye prøver jeg å tenke på det jeg gjør og det jeg stiller spørsmål ved. Teori var en del av utdanningen min ved Central Saint Martins College of Art and Design, der jeg ble uteksaminert i 2001, men jeg driver ikke med teori. Jeg kan ikke gjøre alt. Jeg må velge. Som professor ved DSKD Design School Kolding fokuserer jeg på praksis. Det er noen andre som underviser i teori.

Om Vibskov deler sin interesse for tid og arbeid med forskere, er metodene og epistemologiene svært forskjellige. Mens vi historikere identifiserer og isolerer det spesifikke som vi setter inn i større sammenhenger og relaterer til forskningslitteratur, jobber Vibskov lag på lag med ulike interesser og abstraherer det spesifikke for å finne det som er felles. Dette gjør hans mange kreative universer både rike og inkluderende.

Kunsthåndverk, saks og håp

På spørsmål om hvordan han forholder seg til kunsthåndverk, svarer Vibskov at det materialbaserte står i høysetet i arbeidet hans:

– Kunsthåndverk spiller en svært viktig rolle i det jeg gjør. Jeg er utdannet innenfor tekstil og har arbeidet med dette materialet i mange år. Jeg utforsker hvordan tekstil bindes, strikkes og veves sammen. Tekstil er et fleksibelt materiale. Det bøyer seg mer enn for eksempel betong eller tre. Derfor er det å utforske hva jeg kan gjøre med fiber og hvordan jeg kan sette det sammen, helt sentralt i mitt virke. Kunsthåndverk er basert på historie og det vi kan lære av tidligere generasjoner.

Kunsthåndverk og kulturarv er diskurser som gjenspeiler viktigheten av å bevare materialkunnskap og gamle teknikker. Vibskov viser likevel frem symaskinene bak seg i

studioet sitt når vi snakker sammen.

– Her har vi ekte symaskiner. Vi bruker fortsatt papirmønstre, og du kan til og med se noen som bruker saks!

Videre sier han:

– Du ser så trist ut.

Og det var jeg. Men hvorfor? Bruken av saks på *high end* mote krever enorme syferdigheter, spesielt ettersom stoffer er dyre og motebedrifter ikke har råd til å kaste bort metervis med stoffer på grunn av et ulykkelig sakseslag. Det er også mange kunstnere som bruker saks som hovedverktøy, for eksempel for å lage kunstverk i kuttet papir. Likevel hørtes det ut for meg som at den enkle handlingen med å holde i en saks var i ferd å bli regnet som kunsthåndverk i seg selv. Dette er nedslående, selv om det ikke er overraskende når maskiner kan laserskjære hva som helst, og kreativitet skjer på datamaskinen i stedet for med saks og tråd.

Over skyene er likevel himmelen alltid blå: Hvis det å holde i en saks utgjør utøvelse av kunsthåndverk, er feltet på nippet til å utvide seg enormt. Det finnes et stort potensial for å forandre feltet i denne prosessen. Kanskje er det bare å hente inspirasjon fra Vibskovs (u)ryddige håp og humor? ■

Bio

Johanna Zanon, PhD, har bakgrunn som forsker i *fashion studies*. Nå har Zanon blitt kurator og jobber for tiden som formidlingskonsulent i Norske Kunsthåndverkere. I anledningen Henrik Vibskovs soloutstilling ved Lillehammer Kunstmuseum i 2021–2022 har hun tatt en Zoomprat med den anerkjente danske skaperen.

Fra venstre:
Henrik Vibskov, AW21,
*A Crisp Layer of
Madness*, 2020.

Henrik Vibskov,
The Mint Institute,
2008.